

Các yếu tố ảnh hưởng đến công tác xã hội hỗ trợ tâm lý cho học sinh hệ Trung cấp Trường Cao đẳng nghề Vĩnh Phúc

Nguyễn Gia Quang*, Phan Thị Minh Hương**

*ThS. Khoa Khoa học cơ bản, Trường CĐ Nghề Vĩnh Phúc

**Khoa Khoa học cơ bản, Trường CĐ Nghề Vĩnh Phúc

Received: 29/2/2024; Accepted: 4/2/2024; Published: 8/3/2024

Abstract: Students studying at the intermediate level at Vinh Phuc Vocational College have an average input level, are cognitively weaker than high school students studying at other schools and often encounter many psychological problems, especially especially for children with unfavorable family circumstances. At this age, children are susceptible to lifestyle deviations when influenced by the social environment such as game addiction, neglecting studies, and pursuing bad habits. To do a good job of vocational education for children, it is necessary to focus not only on teaching knowledge, but also on helping them overcome psychological difficulties and develop their personality. Vocational education not only teaches jobs but also teaches people. This requires the cooperation of social forces, most importantly the close coordination between families and schools in supporting student education.

Keywords: Social work; mentality; psychological support; pupil.

1. Đặt vấn đề

Công tác xã hội (CTXH) cá nhân là hình thức làm việc một - một, trong đó nhân viên CTXH thực hiện các hoạt động nghiệp vụ để hỗ trợ học sinh (HS) vượt qua những khó khăn tâm lý trong cuộc sống. Những khó khăn tâm lý là những trở ngại tâm lý cản trở hoạt động của con người. Khi gặp khó khăn tâm lý HS sẽ gặp trở ngại trong hoạt động, nếu những khó khăn tâm lý không được giải quyết kịp thời sẽ có thể gây ra những hậu quả khó lường. Hầu hết HS trung cấp đều có những khó khăn tâm lý ở mọi khía cạnh thuộc cả 4 nhóm khó khăn tâm lý: khó khăn trong học tập, khó khăn trong việc hướng nghiệp, khó khăn trong các mối quan hệ và khó khăn tâm lý có xuất phát từ bản thân cá nhân được khảo sát với nguyên nhân, tỷ lệ và mức độ khác nhau. Các khó khăn tâm lý này ảnh hưởng nhiều đến cuộc sống và học tập của HS.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Các yếu tố ảnh hưởng đến CTXH hỗ trợ tâm lý cho HS

Thứ nhất, năng lực của nhân viên CTXH. Nghề CTXH có những đòi hỏi rất cao đối với những người lao động trong nghề. Hoạt động CTXH đạt kết quả cao hay thấp phụ thuộc rất nhiều vào vai trò của nhân viên XH. Khi đó đòi hỏi phải có một đội ngũ nhân viên CTXH chuyên nghiệp được đào tạo và trang bị các kiến thức, KN trong CTXH. Họ vận dụng những kiến thức, KN đó để giúp các đối tượng nâng cao khả năng tự giải quyết vấn đề của mình.

Để can thiệp hỗ trợ tâm lý HS trung cấp, nhân viên CTXH cần thực hiện rất nhiều hoạt động chuyên môn. Chính vì vậy nhân viên CTXH phải luôn học hỏi, trau dồi trình độ chuyên môn và KN làm việc để hỗ trợ tốt nhất và hiệu quả trong hoạt động CTXH đối với hỗ trợ tâm lý cho HS. Nhân viên CTXH phải làm việc một cách bài bản với một tiến trình hoạt động cụ thể, mục tiêu xác định rõ ràng.

Bên cạnh kiến thức và KN nghề nghiệp, nhân viên CTXH cần phải có thái độ, phẩm chất đạo đức của người làm nghề CTXH để trợ giúp đối tượng. Thái độ cởi mở là yếu tố quyết định tạo nên niềm tin và sự chia sẻ từ phía đối tượng đối với nhân viên CTXH, làm cho hoạt động CTXH cá nhân trong hỗ trợ tâm lý cho HS trung cấp đạt giá trị cao nhất.

Tuy nhiên, một thực tế là đội ngũ nhân viên làm hoạt động CTXH học đường chưa được đào tạo bài bản, chuyên sâu về CTXH. Một số còn thiếu kiến thức chuyên môn, không được đào tạo bài bản làm ảnh hưởng rất nhiều đến hiệu quả của hoạt động công tác xã hội. Do vậy đòi hỏi nhân viên CTXH phải được đào tạo bài bản, chuyên sâu và được trau dồi các KN trong thực tế.

Bên cạnh đó trong quá trình làm việc bằng những kinh nghiệm tích lũy được trong quá trình làm việc sẽ giúp cho những người làm CTXH xử lý linh hoạt các tình huống xảy ra trong công việc, tự tin ứng phó với những khó khăn, trở ngại khi thực hiện công việc và xử lý các tình huống xảy ra một cách hiệu quả.

Thứ hai, sự quản lý của trường học. Nhà trường là nơi kết nối các HS với nhau, là nơi trang bị cho các em những kiến thức, KN cho cuộc sống tương lai nhưng đôi khi nhà trường lại là nơi HS nảy sinh các vấn đề về tâm lý trong quá trình học tập kết hợp với quá trình hoàn thiện về tâm sinh lý. Nhưng việc giáo dục pháp luật, giáo dục KN sống, hỗ trợ tâm lý HS vẫn chưa được quan tâm một cách thỏa đáng, con mang tính hình thức đôi khi làm cho ảnh hưởng đến cả cuộc sống lẫn học tập của HS. Nhà trường chưa quan tâm thực sự đến vai trò, vị trí của nghề CTXH, nhân viên CTXH học đường. Ngân sách đầu tư cho CTXH trường học cũng như các dịch vụ hỗ trợ HS khác còn rất thấp.

Thứ ba, sự quan tâm của gia đình. Gia đình là nơi hình thành nên nhân cách của con người và có ảnh hưởng tới sự phát triển hành vi ở HS. Gia đình là sợi dây sự liên kết những thành viên trong gia đình, sợi dây đó không tốt sẽ ảnh hưởng đến nhân cách của các em.

Xã hội phát triển kèm theo nhiều gánh nặng về kinh tế nên có nhiều gia đình dành rất ít thời gian quan tâm đến con cái. Bố mẹ chia sẻ, kịp thời phát hiện con đang gặp những vấn đề gì. Về phía con, do không nhận được sự quan tâm, hỗ trợ của bố mẹ nên các em tự ý hành động. Một số gia đình khác lại quan tâm con cái theo kiểu cứng nhắc, quá nghiêm khắc, độc đoán cũng tạo cho trẻ rất nhiều áp lực và khiến cho con cái họ không muốn chia sẻ khi có vấn đề xảy ra tại trường học và nhân viên CTXH cũng gặp khó khăn hơn trong việc tiếp cận với gia đình này để hỗ trợ. Gia đình là nền tảng giúp nhân viên CTXH có thể hỗ trợ HS, giúp cho việc giải tỏa tâm lý cho các em cũng sẽ trở nên dễ dàng hơn rất nhiều.

Xã hội phát triển kèm theo kỳ vọng về thành tích nhiều bậc phụ huynh vô tình gây nên áp lực cho con và mất đi sự hồn nhiên của lứa tuổi đó. Bên cạnh đó thì các bậc phụ huynh thường chiều chuộng các em hơn như không bắt chúng phải lao động, cho các con xem giải trí bằng các phương tiện hiện đại dẫn đến chúng không có thời gian để tìm hiểu thế giới, cuộc sống để tâm sự chia.

Bên cạnh đó nhận thức hạn chế của các bậc phụ huynh cũng ảnh hưởng rất lớn đến hiệu quả của hoạt động công tác xã hội đối với công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý cho học sinh. Thiếu kiến thức, hạn chế trong nhận thức về công tác xã hội cũng khiến cho các bậc phụ huynh thiếu sự hợp tác với nhân viên công tác xã hội trong việc hỗ trợ tâm lý HS đang gặp phải.

Việc nhận thức rõ về CTXH tại trường học của các bậc phụ huynh cùng với các thầy cô trong các

nhà trường sẽ ảnh hưởng rất nhiều đến hoạt động CTXH cá nhân trong hỗ trợ tâm lý cho học sinh.

Thứ tư, yếu tố từ bản thân HS. Yếu tố khách quan ảnh hưởng tới hoạt động công tác xã hội đối với học sinh đang gặp các vấn đề khó khăn về tâm lý đang gặp phải lại là chính bản thân học sinh.

Bên cạnh đó, sự hạn chế trong nhận thức về các hình thức, sự thiếu hiểu biết, kiến thức về hoạt động công tác xã hội học đường, cùng với tình trạng học sinh thiếu kỹ năng vẫn xảy ra, biểu hiện qua hành vi ứng xử không phù hợp trong xã hội, sự ứng phó hạn chế với các tình huống trong cuộc sống.

2.2. Một số giải pháp nâng cao chất lượng Công tác xã hội cá nhân trong hỗ trợ tâm lý cho HS hệ Trung cấp tại Trường Cao đẳng nghề Vĩnh Phúc

2.2.1. Hoàn thiện các văn bản quy phạm quy định về việc trợ giúp tâm lý của nhân viên CTXH đối với HS

- Trường thực hiện tốt vai trò là đơn vị trực tiếp quản lý và giảng dạy cho HS; giải quyết các vấn đề tâm lý nảy sinh xung quanh các vấn đề về học tập, những thay đổi tâm sinh lý của lứa tuổi mới dậy thì cho học sinh. Tham mưu các chính sách kịp thời hỗ trợ cho HS.

- Quy định rõ nội dung, hình thức, cách thức tổ chức các hoạt động công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý của nhân viên CTXH dành cho HS.

- Xây dựng những quy định cụ thể liên quan đến chế độ, chính sách, đối với nhân viên CTXH tham gia hoạt động công tác xã hội trợ giúp tâm lý cho HS. Hoạt động hỗ trợ tâm lý là một hoạt động chuyên nghiệp, đòi hỏi người thực hiện phải được đào tạo chuyên nghiệp, triển khai với nhiều tâm sức..

2.2.2. Tổ chức tuyên truyền nâng cao nhận thức cho đội ngũ nhân viên CTXH, GV và HS trong trường về vai trò của công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý cho HS

Ban hành các văn bản hướng dẫn về việc triển khai công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý cho GV, HS của nhân viên CTXH. Trong văn bản cần nêu rõ nhiệm vụ, chức năng, mục tiêu, hình thức thực hiện, cơ chế triển khai công tác trợ giúp tâm lý cá nhân của nhân viên CTXH cho HS. Những thông báo, văn bản này cần được triển khai một cách sâu rộng, đồng bộ hóa một cách khoa học. Đây chính là phương pháp thiết thực hiệu quả nhất để mọi người nhận thức đúng và hiểu về tầm quan trọng của CTXH trợ giúp tâm lý cho HS.

Tổ chức các buổi sinh hoạt, tọa đàm cho các GV, nhân viên CTXH đang làm công tác hỗ trợ tâm lý để cùng trao đổi những vấn đề về chuyên môn, hỗ trợ,

điều chỉnh nhận thức của các thầy cô, cán bộ, nhân viên CTXH chưa đầy đủ hoặc chưa đúng về những vấn đề liên quan đến nghiệp vụ hỗ trợ tâm lý cho HS.

Tận dụng các diễn đàn, các hội nghị, lễ mítting và các buổi sinh hoạt chuyên môn để lồng ghép, tuyên truyền đến từng học. Qua đó làm cho HS hiểu việc trợ giúp tâm lý thông qua công tác xã hội cá nhân là một trong những dịch vụ hỗ trợ quan trọng mà nhân viên CTXH có thể hỗ trợ HS, giúp HS sống tích cực hơn, hạnh phúc hơn, có kết quả học tập tốt hơn, định hướng được tương lai nghề nghiệp, yêu thích ngành nghề mình đang học hơn.

Sử dụng triệt để các phương tiện truyền thông trong trường gồm trang web, lao truyền thanh, bảng tin... để tuyên truyền về công tác xã hội trợ giúp tâm HS nói chung và các dịch vụ hỗ trợ tâm lý trong CTXH đối với học HS trung cấp nói riêng.

2.2.3. Tổ chức bồi dưỡng, nâng cao nghiệp vụ công tác xã hội cá nhân trợ giúp tâm lý HS cho nhân viên CTXH tại các trường học trong quá trình hỗ trợ tâm lý cho HS

- Nâng cao nhận thức của cán bộ, GV, HS và phụ huynh về vị trí vai trò của trẻ em, về quyền trẻ em, quyền của cán bộ, GV, qua đó thay đổi hành vi: chăm sóc, tôn trọng trẻ em tốt hơn, không dùng bạo lực với trẻ em. Giáo dục nâng cao nhận thức về công tác xã hội nói chung, công tác xã hội trường học nói riêng (về kiến thức, kỹ năng CTXH với trẻ em, trong trường học...). Tuyên truyền để chủ thể của xã hội có trách nhiệm bảo vệ trẻ em, không để trẻ em rơi vào tệ nạn xã hội, tai nạn thương tích. Giáo dục, tuyên truyền để nâng cao nhận thức về vai trò của trường học, gia đình và cộng đồng, làm cho trường học, gia đình và cộng đồng phát triển tốt đẹp, tạo môi trường nuôi dưỡng và phát triển trẻ em tốt nhất.

- Xây dựng khung pháp lý triển khai các hoạt động về CTXH trường học: xây dựng văn bản quy định về hoạt động về CTXH trường học. Xây dựng các văn bản quy định thực hiện công tác phòng ngừa và xử lý các trường hợp xâm hại, bạo lực trẻ em trong nhà trường. Nghiên cứu, tham mưu xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật quy định vị trí, vai trò, nhiệm vụ của cán bộ, viên chức, nhân viên và cộng tác viên công tác xã hội trong trường học.

Kế hoạch này được triển khai tại tất cả các cơ sở giáo dục từ cấp học mầm non đến trung học phổ thông trên phạm vi toàn quốc, Bộ Giáo dục và Đào tạo sẽ theo dõi, giám sát, đánh giá việc thực hiện Kế hoạch, định kỳ tổ chức việc sơ kết và tổng kết vào cuối năm 2020.

2.2.4. Xây dựng bộ quy tắc đạo đức nghề nghiệp và

các tiêu chuẩn hành nghề công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý học sinh

Để xây dựng được bộ nguyên tắc đạo đức trong công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS, lực lượng nòng cốt phải là các chuyên gia CTXH và hiệp hội những người hành nghề CTXH dưới sự bảo trợ, chủ trì của liên bộ: Bộ Lao động Thương binh và Xã hội, Bộ Nội vụ, Bộ Giáo Dục và Đào Tạo... Đây là công việc phức tạp, cần nhiều thời gian nghiên cứu cả dưới góc độ khoa học và luật pháp, phải làm nếu thực sự muốn thúc đẩy hoạt động tham vấn tâm lý trong CTXH theo hướng chính quy, chuyên nghiệp.

- Về phía GV: nên quan tâm, tìm cách trợ giúp cho nhóm HS có những biểu hiện lo lắng, kết quả học tập giảm sút. Thường xuyên chia sẻ nắm bắt tâm tư, nguyện vọng của các qua đó thấu hiểu HS.

- Về phía nhà trường: Thành lập phòng tư vấn tâm lý học đường trong trường học, cử các cán bộ đi học chuyên sâu về công tác xã hội hỗ trợ tâm lý cho HS. Để kịp thời hỗ trợ tâm lý cho HS tốt nhất và có một kết quả học tập cao nhất.

3. Kết luận

Bài viết đã nêu ra những yếu tố ảnh hưởng đến công tác xã hội hỗ trợ tâm lý cho HS hệ trung cấp tại Trường Tao đẳng nghề Vĩnh Phúc. Đồng thời, đề xuất một số giải pháp được đề xuất bao trùm cả từ khâu tổ chức, cơ sở vật chất, những vấn đề đạo đức, pháp lý cho đến nghiệp vụ công tác xã hội cho nhân viên công tác xã hội học đường. Nếu thực hiện đầy đủ và đồng bộ các giải pháp này, tác giả tin rằng có thể nâng cao được hiệu quả công tác xã hội cá nhân trong hỗ trợ tâm lý cho HS Trường Cao đẳng nghề Vĩnh Phúc.

Tài liệu tham khảo

1. Lê Chí An (2007), “*Giáo trình Nhập môn CTXH*”. NXB Đại học Mở Bán công thành phố Hồ Chí Minh

2. Nông Thị An (2017), “*CTXH cá nhân đối với trẻ em mồ côi từ thực tiễn trung tâm bảo trợ xã hội tỉnh Cao Bằng*”, Luận văn thạc sĩ 2017.

3. UNICEF Việt Nam (2010).*Báo cáo phân tích tình hình trẻ em tại Việt Nam năm 2010*. Hà Nội,

4. Báo cáo khoa học hội nghị quốc tế lần thứ 2 về tâm lý học đường ở Việt Nam (2011), *Thúc đẩy nghiên cứu và thực hành tâm lý học đường tại Việt Nam*, NXB Đại học Huế

5. Cục Bảo trợ xã hội - Bộ LĐTBXH (2011), “*Vấn đề chăm sóc thay thế trẻ em có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn ở một số nước và khả năng áp dụng tại Việt Nam*”, Tạp chí Lao động - xã hội, số 277. Hà Nội